

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2023

Marking Scheme

Estonian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

HINDAMISJUHEND

I ÜLESANNE kuni 30 punkti

Vasta küsimustele. Iga õige vastus annab 5 punkti.

Tähendusest arusaamine. Seleta lahti või asenda oma sõnadega antud sõnad ja väljendid.

1. Seleta oma sõnadega lahti järgmised sõnad ja väljendid: (5 × 1)
 - 1) räämas olema – *lohakil, kasimata olukorras; räpane, määrdunud*
 - 2) (miski on) vaeslapse osas – *on jäetud tähelepanuta*
 - 3) tõhus – *mõjus, efektiivne, tugev, intensiivne*
 - 4) marsruut – *kavandatud liikumistee, tegelik liikumissuund*
 - 5) hasart – *ind, õhin, hoog*

Vasta teksti põhjal küsimusele, sõnastades loetu ümber oma sõnadega

2. Milline on looduses viibimise mõju inimeste vaimsele tervisele, kui lähtuda uuringute tulemustest? (5)

Uuringute tulemustest selgub, et looduses viibimine arendab laste ja noorte vaimseid võimeid, samuti on täheldatud, et tähelepanu- ja aktiivsushäirete tunnuseid esineb tulevikus vähem. Pikemas plaanis tagab looduses viibimine tugevama vaimse tervise ja parema elukvaliteedi täiskasvanueas.

3. Artiklis mainitakse, et tänapäeva noored ei tunne loodust. Kuidas saab seda puudujääki autori arvates parandada? (5)

Autori arvates on tänapäeva tehnoloogialahendustest palju abi, lihtsalt inimeste teadlikkust nende rakenduste olemasolust tuleb suurendada. Saadaval on mitu lihtsasti kasutatavat loodusäppi, mille abil saab näiteks tundma õppida ja määrata eri taimeliike või õppida eristama linde laulu järgi või tegema vahet putukatel.

Vasta teksti põhjal küsimusele, kasutades oma sõnu ja täislauseid

4. „Mis oleks, kui kujundaksime oma kesklinnad hoopis laste ja noorte vajadusi arvestades?“ Selgita, mida vajavad autori arvates noortel meie kaasaegses linnaruumis enim. (5)

Praeguses autokeskses linnaruumis on noortel üsna piiratud liikumisvõimalused. Kulgedes enamasti ettemääratud marsruudil kooli, kodu ja trennide/huviringide vahel, on lastel vähe vabadust omapäi ringi liikuda ja väljas aega veeta. Kuigi äärelinnas elavatel noortel võib olla rohkem võimalusi mängida vabas õhus ja nautida loodust kui kortermajade

noortel, peaks kõigil linnanoortel olema võrdelt võimalusi värskes õhus vaba aega veeta ja suhelda mujal kui siseruumides. Olemasolevatele mängu- ja spordiväljakutele ning noortekeskustele peaks lisa pakkuma sellised vabas õhus asuvad kokkusaamiskohad ja mängualad (nt eri liikumismängude mängimiseks, koostegutsemiseks, looduse avastamiseks, hobide ja loominguga tegelemiseks, liikide jälgimiseks) nagu linnametsatukad, loodulikud pargilapid, jalgrajad, samuti peaks linnadesse rajama palju rohkem eri tüüpi veekogusid, nt tiike, kraave ja ojasid.

5. „Enese juhtimine, olukorra kontrollimine, võimalus ise midagi linnalooduse heaks ära teha ja sellest tulenev saavutustunne peaksid olema siinkohal võtmesõnad.“ Arutle teksti põhjal, kuidas saab sinu arvates loodus aidata kaasa enesejuhtimisele, olukorra kontrollimisele ning innustada ise midagi keskkonna heaks ära tegema. (5)

Loodus õpetab meid oma elu juhtima ja olukordadega paremini toime tulema. Aktiivne isetegevus ja tööprotsessis osalemine aitavad olukordi kontrollida. Ükskõik, mida me loome või kujundame – olgu kooliaias töötamine, kodune rõdukast või lillepeenar, külvamine-kasvatamine-hooldamine-hoolitsemine vms –, omandame me selle tegevuse käigus uusi kogemusi ja õpime midagi uut. Kui ettevõtmine õnnestub, saame positiivse eduelamuse, mis loodetavasti suurendab tahet järgmine kord midagi sarnast looduses korda saata. Isegi kui töö käigus tuleb ette takistusi ja ebaõnnestumist, saab sellestki midagi õppida. Just see, kui anda noortele vabad käed valida ise välja idee või projekt, mida looduses ellu viia, see iseseisvalt kavandada ja omade jõududega edukalt lõpetada, aitab kaasa loovusele, iseseiseva mõtlemise ja algatusvõime kujunemisele. Samuti aitavad noortel loovust arendada ja iseseisvust õpetada kõikvõimalikud spontaanselt tekkivad loodusemängud ja loovusprojektid looduses. Looduses tegutsemise kaudu saab selgeks ka koostöö tähtsus.

6. „Tänapäeva inimene elab linnas, keskkonnas, mis on küll turvaline ja ressursirohke, kuid kus me sellest hoolimata tunneme end sageli võõrkehana.“ Kas sinu arvates vastab see tõele? Selgita, miks sa nõustud või ei nõustu selle väitega. Esita loetule tuginedes oma arvamus. (5)

- 1) *Ei nõustu selle väitega näiteks seetõttu, et linnastumine on paratamatu ja inimene on väga kohanemisvõimeline. Hoolimata sellest, et linnaelu on stressi- ja mürarohke ning steriilne, on see samas väga terviklik, mugav ja võimalusterohke (töökohad, transport, meelelahutus). Elukvaliteedi parandamiseks ja oma ökoloogilise jalajälje vähendamiseks saaksime siiski oma linnaeluviisi ümber kujundada – näiteks eelistada tervist mugavusele (harjutama ümber transpordi- ja liikumisharjumused), muuta linnakeskkonna looduslähedasemaks ja loomulikumaks (rohkem spontaansid loodualasid ja looduspõhisem linnaruum) ning väärtustada liigirikkust (nt putukate elukohad, taimede kasvukohad).*
- 2) *Nõustun selle väitega näiteks seetõttu, et inimese loomulik elukeskkond on ajalooliselt olnud looduse keskel ja peaks võimalikult looduslähedaseks jääma ka edaspidi. Linnad laienevad ja võtavad enda alla järjest suurema maa-ala, palju elusloodust (linnud,*

loomad, taimed) on sunnitud linnade eest taanduma või linnaeluga kohanema. Samas toib tuleb maalt, maal on rahu ja ruumi, vähem stressi, müra ja prügi, parem õhukvaliteet, suurem privaatsus ja rohkem eeldusi kvaliteetseks ja tervislikuks eluks. Loodus on lähedal, mis soodustab kehalist aktiivsust ja looduse rütmis elamist.

II ja III ülesande hindamisel arvestatakse järgmisi kriteeriume:

1. Teemast arusaamine ja sisu: teema on kandidaadi jaoks mõistetav ning ta on võimeline antud teemal mõtteid esitama – 30%
2. Teksti ülesehitus: kandidaadi lausestus on asjakohane, struktureeritud ja eesmärgipärane – 30%
3. Sõnavara ja stiil: kandidaadi keelekasutus on pädev oma mõtete selgeks ja ladusaks väljendamiseks – 30%
4. Õigekiri: õigekeelsus ja kirjavahemärgid – 10%

II ÜLESANNE kuni 30 punkti

„„Loodus ei arvusta sind“ oli mõte, millega üks Inglise noor kirjeldas linnalooduses tekkivat heaolutunnet.“

Mil moel loodus pigem toetab sind kui arvustab? Arutle artikli põhjal selle väite üle ja kirjuta umbes 100–150 sõnaline arvamus oma seisukoha põhjenduseks.

Näiteks:

*Digivahendid ja tehnoloogia, tarbiv elustiil, kliimamuutused, rohealade kättesaadavus
Tervis ja heaolu: üksindus, stress, unehäired, kurbus, kaaluprobleemid, koolikius,
(kliima)murelikkus, kehaline aktiivsus, vaimne heaolu, psühholoogia ja stressimaandus,
metsateraapia*

*Uued teadmised ja oskused: looduslaagrid, õppekäigud, looduse vaatlemine-uurimine-
analüüs, hobid, sport, elusloodus*

Jne.

III ÜLESANNE kuni 40 punkti

Umbes 300 sõnaline sidus teemakohane kirjand läbimõeldud sisu, selge ülesehituse ning sorava lausestusega.

1. Ruum me ümber kujundab me mõtteviisi.
2. „Ajad on teised, inimesed endised.“ (Anton Hansen Tammsaare)

